

Si aïmeu la obra nostra de cultura, coopereu a son sosteniment i a sa propagació.

Ben prompte veureu com se purifiquen les costums, i es transforma en jardí el terreny nacional.

Es la Patria, que vos ho demana, assedegada de justícia de redempció.

Títols de benemèrits protectors, 5 pessetes anyals com a mínim.

Els primers inscrits foren:

S. M. EL REI D. ALFONS XIII

S. M. LA REINA D.ª MARÍA CRISTINA

S. A. R. LA SERENÍSSIMA INFANTA D.ª ISABEL

S. A. R. LA SERENÍSSIMA INFANTA D.^a PAU

Princesa de Baviera

PREMIS REBUTS

De S. M. el Rei D. Alfons XIII.

» S. M. la Reina D.ª Maria Cristina.

» S. A. R. la Infanta D.ª Isabel.

» l'Excm. Sr. Ministre de Foment.

» l'Excm. Diputació de Barcelona.

» D. Antòni Freixa, fundador dels premis "Pro Patria".

l'Excm. Sr. Dr. D. Miquel Fargas,

Senador del Regne i President de la Festa.

Del "Orfeó Català" i "Associació Wagneriana de Barcelona".

Dr. D. Pere Ribas.

Del Casino de la Lliga Defensa de l'Arbre Fruiter de Moyà.

De l'Excm. Sra. D.ª Maria de R. C.

» D. Francisco Viñas.

Qui planta un arbre fa una obra bona
:: Qui en planta molts reconstitueix
un troç de Patria.

GRAN FESTA DE L'ARBRE FRUITER QUE LA IL·LUSTRE I REIAL VILA DE MOYÀ, CELEBRARÀ EL DIA 16 D'AGOST DE 1915, SOTA ELS AUSPICIS DE SA MAJESTAT EL REI I DE L'EXCEL·LENTÍSSIMA DIPUTACIÓ DE BARCELONA. :: PRESIDIRÀ LA CULTA FESTA EL EXCEL·LENTÍSSIM SR. DR. D. **MIQUEL FARGAS**, SENADOR DEL REGNE

: INVITACIÓ :

President de l'Infco Català

Sr. D. *J. Cabut.*

LA JUNTA DE LA LLIGA PER LA DEFENSA DE L'ARBRE FRUITER, TE L'HONOR D'INVITAR-LO A LA CIVILITZADORA FESTA DE L'ARBRE FRUITER, QUE SE CELEBRARÀ EN MOYÀ EL :: DÍA 16 D'AGOST DE 1915. ::

Per la Junta : *El Fundador*, FRANCISCO VIÑAS : *El President*, FRANCISCO VILARRUBIA : *El Secretari*, JOAN POMIER : *El Tresorer*, JAUME COMERMENA.

L'ideal de la Lliga per la Defensa de l'Arbre Fruiter, es purificar les costums, restablir l'imperi de la Llei i fomentar la replantació dels arbres fruiters.

PROGRAMA

- 1 Discurs del Fundador.
- 2 Concert al piano per la *Srta. Mercè Viñas*.
A { Vals capritxòs STRAUSS
B { Venecia-Nàpols, Tarantela . . . LISZT
- 3 Recitació de poesies.
- 4 Concert de cançons catalanes per l'il·lustre cantor *D. Francisco Viñas*.
- 5 Memoria llegida pel Sr. Secretari.
- 6 Distribució de premis an els agricultors que plantaren més fruiters, i an els noiets que millor cuiden els arbres dels carrers.
- 7 Discursos de l'il·lustre Patrici Dr. D. MIGUEL FARGAS, Senador del Regne, President de la Festa i altres invitats.
- 8 Grandíós Himne de l'Arbre Fruiter, composició poètica del plorat MARAGALL, música de MORERA. Serà cantat per l'orfeó *El San Gual* junt amb tot el poble, sota la direcció del eminent artista *D. Francisco Viñas*, qui cantarà també el solo, acompanyat per l'orquestra, «cedida» pel Casino de la Lliga Defensa de l'Arbre Fruiter.

El Sr. *Viñas* serà acompanyat al piano pel celebrat mestre *Don Claudi Martínez Imbert*.

SE DISTRIBUIRÁN 925 PESSETES

An els agricultors associats que, *havent complert fidelment amb les Lleis de l'Estat*, hagin plantat més arbres fruiters en llurs camps, durant l'any.

PREMIS PRO PATRIA

Instituits per el benemèrit protector, D. ANTÒN FREIXA.

An els noiets guardians, organitzats per agrupaments, que millor cuiden els arbres fruiters posats sota la seva protecció en els carrers de la vila.

La festa se celebrarà en plena naturalesa.

A la secretaria de la Lliga de l'Arbre Fruiter, s'han de dirigir els encàrrecs per les localitats.
Preferencia . . . entrada i asiento 5 ptes.
Distinció . . . » » 2 »
General . . . » » 1

Record de la Festa

íntima de l'Arbre

Fruiter de la Vila de

Moyà : Any 1914

al Il·lustre President del glorios Onfeocatà
per recort de una gran festa de la Patria.

F. Viñas

Record de la Festa íntima de l'Arbre Fruiter
que l'Il·lustre i Reial Vila de Moyà celebra el
16 d'agost de 1914 sota'l patronat de S. M. el
Rei D. Alfons XIII, President Honorari,
i de l'Excel·lentíssima Diputació de Barcelona

moyà agost
1914

Als de Moyà

Ja és arribada la gran jornada, la dolça festa de la Patria.

Aquí nasqué, en aqueix reonet de la muntanya, entre mig d'una generació d'incrèduls; però, com si fos una planta ideal, cresqué vigorosa, avassallant amb son flaire lo que's volia purificar : *les males costums*.

Prou havem lluitat contra la maldat, o contra aquells que, essent incapaços de cap idea noble i generosa en benefici de llurs semblants, trobaven què dir, reprovant alguns actes de la Lliga que, com tots haveu vist, han sigut *sens màcula inspirats per l'abnegació i el sacrifici*.

Més d'un cop el defalliment embolcallà el nostre cor; però ben prest la visió del dever se sobreposava, i trobàvem que hauria sigut covardia, davant de la nostra consciència, el desertar la lluita contra l'ignorància, que és la causa de tots els mals.

Així, quan ens han dit que dins del nostre poble hi ha qui malparla de nosaltres, havem cercat les causes per les quals s'ens volia desacreditar, i ens havem convençut sempre que aquells tals ho feien per pura conveniència, pel llur exclusiu interès, pel compte que'ls tenia viure en mig del desgavell que crea l'indisciplina social, que és la plaga dels pobles dèbils, i que en aquell viure hi trobaven el seu profit, en dany dels demés.

*

Prou n'han feta, de predicació tavernaria, per convèncer els pobres d'esperit! I, com que són incapaços de presentar-se de cara, fan com els trucs que tiren la pedra amagant-se entre les tenebres per no ésser vistos d'aquell que'n reb l'afront.

¿Es que havem desdenyat mai la controversia lleial? I si algú creu tenir idees noves, o està convençut que's pot fer millor, ¿per què no s'agropa amb nosaltres, ajudant a perfectonar la gran obra? Si així ho fes, ¡oh com el beneiríem!

¿No diem sempre que sols amb la cooperació de tots els homes de sentiments altruistes podrem realitzar els nostres ideals en benefici de la gran família moianesa, en especial de qui és més necessitat, l'humil i honrat treballador?

*

Cercant motius de descrèdit, i no sabent què dir, algú remoreja que les inscripcions, que hi ha pels carrers, dels articles del Còdic Penal, són una vergonya que deshonra el poble nostre; i aqueix *tolle-tolle* més d'un cop m'ha fet pujar els colors a la cara pensant que jo, l'únic responsable, em creia que, havent fet copiar el que he vist que feien les nacions més civilitzades del món per educar els seus fills, aquelles inscripcions eren un títol de gloria per a aquesta vila estimada, que mostra així an els altres pobles l'exemple de la seva nova educació.

Deshonra és el voler viure en l'ignorancia, en el desconeixement de les lleis, que són com els manaments del bon ciutadà.

Mengua nostra és qui mal parla de lo que els de fòra protegeixen perquè no ho deixem perdre.

Deshonra del poble és si algú no s'esmena i va darrera dels fruits dels d'altres; contra aqueixos mals fills del poble vos haveu d'indignar.

¿Qui de vosaltres pot negar que Moyà no hagi crescut en consideració en aqueixos anys? ¿No'ns arriben alabances de totes les encontrades del Reialme per la nostra obra de cultura?

El que de llunyanes terres es cantin les glories de la patria vostra, ¿no us enorgulleix? I ¿no us indigneu quan algún mal fill, d'aquesta terra beneïda injuria aqueixa obra que'ls de fòra creuen santa i per a la qual teixeixen corones de lloança?

¿No la veieu, la llista anyal dels benemèrits protectors que volen sostenir-la? ¿No hi ha, a cap de tots, el Monarca, les Reines, Princeses, Ministres, ambaixadors, i infinitat de bons ciutadans que tenen a gran honor unir el llur nom a l'obra iniciada a la Vila nostra?

¿Com se pot soportar, sense indignar-se, que hi hagi entre nosaltres qui vulgui denigrar-la i no se li digui «—*Via fòra, mal fill de la terra!*»?

La nostra tasca ha sigut profitosa, i l'obra va creixent lentament arrelant-se per Espanya i també fòra d'ella.

A Portugal està ja implantada, i una disposició ministerial imposa a les escoles de la nació la celebració, en un dia assenyalat, de la Festa de l'Arbre fruïter sobre les bases de la de Moyà.

A Barcelona tingué lloc el dia 26 del mes de maig passat, organitzada per l'Associació Protectora de l'Infancia i presidida pel senyor Governador. La festa magna se celebrà en el Parc infantil d'Hostafrancs.

Aquella Junta, desitjant fer obra de cultura i de transformació, acordà celebrar tots els anys la Festa de l'Arbre fruïter; i, convençuda que poc se pot esperar de la generació actual, *corrompuda, incapaç de deslliurar-se del que l'envileix*, a l'infancia, dirigeix sa mirada, procurant educar-la perquè, més preparada que nosaltres, no caigui en els nostres defectes.

Aquí també ho havem intentat, i en la joventut volem apoiar l'obra nostra perquè ella l'estimi i la continuï quan nosaltres haurem acabat la nostra jornada.

¡Oh si els mestres de les escoles, deixant prejudicis atàvics, tinguessin la visió exacta del que haurien d'ésser i parlessin aquell llenguatge convincent que no sempre es troba en els llibres! ¡Quin bé tant gran que farien! ¡Que fàcil seria la penosa tasca!

El bon mestre és com la benedicció celestial per a un poble, i ell el pot transformar : per això és responsable de no ensenyar el que deuria an els tendres cors que li són confiats.

Es quan el noi s'ha fet home, que troba els efectes d'una bona o deficient educació; i, si aquesta educació no ha sigut el que havia d'ésser li és més difícil la lluita per l'existència, però llavors ja és tard.

A l'escola és on s'ha de formar el ciutadà de demà, i sense el concurs dels mestres és impossible portar a terme cap obra de regeneració nacional.

*

Els aventatges morals i materials que la Lliga ha portat, qui és que no'ls veu?

¿Com se podia esperar que dels carrers i places de la Vila es vegessin arbres plens de fruita que tot-hom respecta, causant l'admiració del passants?

Aquest és el gran triomf moral de que us haveu d'enorgullir.

En quan a la part material, deixant de banda l'infinitat de premis que cada any se re-

parteixen, la Lliga ha generat el Sindicat Agrícol, i a ell se deu l'haver obtingut els sementals de l'Estat, així com l'organització del gran Concurs cavallí, l'èxit extraordinari del qual tots recordeu. Però més que tot és l'augment d'un *cent per cent en la producció del blat, cultivant la mateixa terra*; i tota aquesta riquesa, que ha portat el benestar a moltes famílies (jo vull cridar-ho ben alt!) se deu a tres benemèrits patricis, plens de modestia i abnegació, els noms dels quals haurien d'inscriure's en lletres d'or en el punt més vistós del poble nostre per a exemple de tot-hom.

Aqueixos són, els Srs. D. Francisco Vilarrubia, D. Jaume Comerma i D. Joan Segalés.

Honreu-los avui, glorifiqueu-los en aqueix acte, i sigui com a testimoni de la gratitud que tots els devem.

FRANCISCO VIÑAS

Moyà, 16 agost 1914.

PROGRAMA

de la Festa íntima de l'Arbre Fruiter que se celebra el 16 d'agost de 1914, organitzada per la Lliga per a la Defensa de l'Arbre Fruiter i Sindicat Agrícola de la Vila de Moyà

1. Concert instrumental i vocal.
 2. Discurs del Fundador.
 3. Recitació de poesies al·lusives pels nens de les escoles.
 4. Memoria llegida pel senyor Secretari de la Lliga.
 5. Repartició de Premis.
 6. Grandíós Himne de l'Arbre Fruiter, cantat pels Cavallers del Sant Graal i tot el poble, composició poètica de l'inoblidable poeta J. Maragall, música de l'eminent mestre Morera.
- L'Orfeó del Sant Graal inaugurarà la formosa i artística *senyera* pagada per l'Orfeó Català i l'Associació Wagneriana, de Barcelona.
- L'Himne serà dirigit per l'eminent artista D. Francisco Viñas, qui cantarà, també, el *solo*, amb la cooperació de dues orquestres.

Premis rebuts

De S. M. el Rei D. Alfons XIII.

De S. M. la Reina D.ª Maria Cristina.

De S. M. la Sereníssima Infanta D.ª Isabel.

De l'Excma. Diputació de Barcelona.

Del senyor Ministre de Foment.¹

De D. Antòn Freixas (premis Pro Patria).

De l'Orfeó Català i Associació Wagneriana, de Barcelona.

De l'Excma. Sra. M. R. de C.

Del Dr. D. Pere Ribas Pujol.

De D. Francisco Viñas.²

Etcètera.

1. Aquest premi fou obtingut per les gestions realitzades pel nostre il·lustre Diputat D. Francesc Cambó.
2. El premi del Sr. Viñas consistirà en 100 arbres fruiters de les millors classes.

Els premis se distribuiràn en la següent forma:

1 premi de 50 pessetes

2 premis de 25 pessetes

per als associats dels carrers de Passarell, Vall, Forn, Segaró, Mas Samsó, Palau de Baix i de Dalt.

1 premi de 50 pessetes

2 premis de 25 pessetes

per als associats del carrer de les Forges, plaça Major, carrers de la Cendra i Coma, plaça i carrer de Sant Sebastià, i carrers de Sant Josep i Sant Pere.

1 premi de 50 pessetes

2 premis de 25 pessetes

per als associats dels carrers de la Ciutadilla, Santa Madela, Tosca, Remei i Poble Nou.

Aqueixos premis seràn concedits als que tinguin *més arbres fruiters* i no hagin sigut premiats en els dos últims anys.

1 premi de 100 pessetes, sens distinció de carrers, a l'associat del poble que durant l'any hagi plantat més fruiters, però «en nombre no menor de 25».

1 premi de 100 pessetes per a l'agricultor de pagesia que durant l'any hagi plantat més fruiters, però «en nombre no menor de 50».

Premis Pro Patria

per a les **Escoles Pies i Municipal**, a fi de fomentar en el jovent l'amor als arbres, així com el respecte an els fruits d'altri

Escoles Pies : **4 premis de 25 pessetes** per als nois que hagin plantat més arbres fruiters en algún hort o camp de llurs pares.

Escola Municipal : **3 premis de 25 pessetes** per als nois que hagin plantat més arbres fruiters en els horts o camps de llurs pares.

1 premi de 50 pessetes a l'escola els nois de la qual hagin cuidat millor els arbres fruiters del poble an ells encomanats.

1 premi de 25 pessetes a cada una de les alumnes de les escoles de l'Hospital i Municipal, respectivament, que presenti el millor treball escrit sòbres les diferents maneres de conservar les fruites.

Els treballs han d'ésser clars i breus, a fi que tot-hom els pugui comprendre.

Queden exclosos els nois o noies que hagin sigut castigats per haver-se apropiat fruita dels altres.

Els nois premiats hauràn de cuidar, durant l'any, els arbres fruiters dels carrers i places de la Vila.

Els nois, al rebre el premi, deuràn recitar els articles del Còdic penal, núms. 607 y 610.

El niu de mallarengues

Com que hi va de mala gana,
a estudi, avui fa campana
el vailet de cân Mal-pas.
Veurem per on les enfila.
Distret se'n va fòra vila
tot pensant: — Quina en faràs? —

Se'n va cap a la riera.
Espolsa bé una prunera
i vinguen prunes al pap.
Després arbora la fona
i zasl a la tia Pona
amb poc més li bada el cap.

— Agafeu-lol — sent que crida.
I ell que agafa l'embranchida
més lleuger que un mal esprit,
i amb quatre salts i gambades
ja el tenim lluny, a les prades,
on brinca com un cabrit.

— *Tiu, tiu, tiu!* — Aquí hi ha un niu:
ja el veig. — I encara no ho diu
que ja hi és arrapinyat.
Els novells van xericant,
i la mare els va voltant
amb uns crits que fan pietat.

Aul D'una forta estrebada
la camisa s'ha esquinçada
i el niu es molt en amunt.
Hi sua, les mans s'enceta...
Què li fa? La malifeta
vol acabar-la per punt.

Peu nu, s'arrapa endiablant.
Ja acaba d'esse al forcat
i els ocellets van piulant.
Si fossin ja plomadets,
¡com volarien, pobrets,
per fugir d'aqueix bergant!

Un esforç més, i ja està;
quan tot plegat amb la mà
un vesper ha remogut:
les vespes, enverinades,
li donen tals pecigades
que'l bordegaç ha caigut.

— *Tiu, tiu, tiu!* — canten al niu.
I ell, plorant de rabia, els diu:
— Canteu, que ja tornaré. —
I l'alegre mallarenga
respòn en sa propria llenga:
— Noi, t'està bé, t'està bé.

MN. JAUME COLLELL

L'ideal de la LLIGA PER A LA DEFENSA DE L'ARBRE FRUITER és de purificar els mals costums i reestablir l'imperi de la llei, que mana castigar a qui prengui fruita d'altres. Vol fomentar també la replantació d'arbres fruiters en els camps.

*

Planteu arbres, que ells són salut i vida per als camps.

*

Qui planta un arbre fa una obra bona : qui en panta molts reconstitueix un troç de Patria, l'enriqueix; i és una conquesta que no costa ni una llàgrima ni una gota de sang.

*

Els servis diuen : «Qui talla un arbre fa tant de mal com si matés un home.»

*

Diu un proverbi aràbic : «Qui durant sa vida planta un arbre no haurà passat pel món inútilment.»

*

«¡Bien hayan los bosques,
que atraen la lluvia
y al hombre le brindan
maderas sin parl»

«¿Queréis sombra? Buscadla en el árbol.
¿Queréis frutas? El árbol las da.
¿Queréis agua? Los bosques la traen.
¿Aires puros? Los hace el pinar.»

«Son los campos de fronda vestidos,
de riqueza y salud manantial:
sin el árbol no hay vida posible,
no hay industria ni habrá bienestar.»

*

Encara que sigui només que un arbre fruïter en els vostres camps, ells vos darà alegria,
la bellesa estètica, fruit i ombra per a resguardar-vos del sol en les hores del vostre descans.

L'arbre és símbol poètic del consorci civil de la solidaritat humana.

*

Els arbres són gales de la Naturalesa, i riquesa d'una nació.

*

Sense arbres no hi ha flors, ni fruit, ni fusta, ni bellesa.

*

Alabat sigui qui planta un arbre! Beneït sigui qui el protegeix!

*

La sabiduría dels antics va fer que declarassin sagrats els boscos per a salut i riquesa de la patria llur.

En la Festa de l'Arbre Fruiter de Moyà

A l'il·lustre fill de Moyà FRANCISCO VIÑAS

*Altra vegada fèu la festa
de la virtut que aneu cobrant;
mes vostra tasca no està llesta:
sempre teniu feina al davant.*

*Sempre teniu quelcom que espera,
quelcom més gran per assolir;
sempre teniu gent al darrera
per desvetllà i per fer seguir.*

*Sou com els arbres : cada anyada
porten el fruit que poden dar:
mes, la collita un cop llevada,
tornen de nou a començar.*

*Aixís vosaltres. No us espanti
una malura o un any mesquí,
ni la ventada que us decanti,
ni si de set heu de patir.*

*Lo que ha torçat la llevantada
ho adreçarà el bon vent mestral,
i com més forta calorada
més s'infla el núvol tardoral.*

*Fills de Moïà, bona esperança!
Jo us dic que l'hora ha d'arribà
que Catalunya, en pes alçant-se,
cridant-vos « — Glòria! », us seguirà.*

JOAN MARAGALL

Els boscos són filtres potents receptors de l'aigua que cau, que alimenta les arteries de la terra i apaga la nostra set.

*

Està provat que les muntanyes poblades d'arbres són com baluart que defensa la plana contra les pedregades.

*

La raó científica és que la pedregada es produeix per efecte d'un corrent elèctric que, travessant l'espai, gela, petrificant-les, les gotes d'aigua que porten els núvols.

Els arbres, per una virtut especial i des de les altures, atreuen amb llurs ramatges aquell corrent, destruint i neutralitzant els terribles efectes que tantes llàgrimes causen an els que viuen de l'agricultura.

*

El que escriu aquests pensaments ha sentit contar an els vells pagesos que viuen al peu d'una muntanya propera a Roma, nomenada *del Cimino*, que'l príncep Doria, propietari de la mateixa, manà tallar, en altres temps, l'arbrat d'aquella muntanya, i que la gent dels

encontorns que vivia del cultiu del camp, s'amotinà i menaçà de mort als que tallaven els arbres, perquè ja se sabia, des de temps antics, que amb la desaparició dels arbres d'aquella muntanya es produïen a l'estiu grans tempestats, seguides de pedregades que destruïen les collites, portant la desolació i la miseria an aquells pobles de sa pendent que's nomenen San Martino i Petralla.

Des d'aleshores s'establí un pacte entre els dos pobles vetllant per la conservació d'aquells boscos.

Tots els anys se celebra una gran festa, i la gent va al bosc, adornant amb flors els dos arbres que creuen més vells. Canten troves al·lusives a l'acte, i el capellà de l'encontrada els beneeix.

No's permet tallar cap arbre si no hi ha al seu voltant molts plançonets que assegurin la successió.

*

El dia que les muntanyes de Moyà estiguin cobertes d'arbres com ho estigueren en altres temps, pot assegurar-se que s'acabarà la calamitat de les pedregades, i les pluges seràn més regulars.

BOLETÍN OFICIAL : Gobierno Civil

Número 3163

CIRCULAR

Habiéndome convencido del alto espíritu de cultura trascendencia social y honrados propósitos que informan la labor de la LIGA PARA LA DEFENSA DEL ARBOL FRUTAL, y a fin de que sus trabajos sean cada día más prósperos, su influencia más decisiva y sus esfuerzos más prácticos, juzgo oportuno que este Gobierno secunde, por los medios que a su alcance tiene, tan interesante iniciativa, cuyo progresivo desenvolvimiento ha de redundar en beneficio y honra del pueblo que sepa acogerla como merece.

Los poderes públicos han de consagrar especial predilección a todas aquellas instituciones que, como la LIGA nombrada, tienden a purificar las costumbres, a fomentar el respeto a las leyes, a mejorar la educación de los humildes y a estimular los buenos sentimientos de los elevados.

En consecuencia, ordeno a los Alcaldes, Guardia civil, Mozos de Escuadras y demás agentes de mi autoridad, que presenten su más decidido apoyo a cuantos lo reclamen para la protección de los árboles frutales, deteniendo y entregando a los Tribunales de Justicia a

quienes en cualquier forma ataquen, maltraten o destruyan aquellas plantaciones, y atendiendo como sea debido las indicaciones que sobre esta materia les hagan los individuos de la LIGA PARA LA DEFENSA DEL ARBOL FRUTAL.

Barcelona, 27 septiembre de 1907.

El Gobernador,
Angel Ossorio

CÓDIGO PENAL

Artículo 607. Serán castigados con la pena de 1 a 15 días de arresto mayor:

Los que entraren en heredad o campo ajeno para coger fruta.

Artículo 610. Serán castigados con la multa de 25 a 75 pesetas los que destruyeren defensas de propiedades y causaren daño arrojando desde fuera piedras, materiales o proyectiles de cualquier clase.

Artículo 613. El dueño de ganados que entrare en heredad ajena sin causar daño, no teniendo derecho o permiso para ello, será castigado con la multa de 5 a 25 pesetas.

Noms dels benemèrits protectors,¹ inscrits en el llibre d'or de la LLIGA PER A LA DEFENSA DE L'ARBRE FRUITER de la Vila de Moyà, que des de sa fundació oferiren premis no inferiors a 100 pessetes per repartir entre els agricultors de Moyà i sos entorns que, havent sigut fidels complidors de les lleis de l'Estat, haguessin plantat, durant l'any, més arbres fruiters en llurs camps.

S. M. el Rei D. Alfons XIII.

S. M. la Reina D.ª María Cristina.

S. A. R. la Sereníssima Infanta D.ª Isabel.

S. A. R. la Sereníssima Infanta D.ª Paz, princesa de Baviera.

Excma. Diputació de Barcelona.

Excm. Ministeri de Foment.

Excm. Sr. Marquès de Villaurrutia, ambaixador d'Espanya a París.

Excm. Sr. D. Josep Villegas, il·lustre Director del Museu Nacional.

Excm. Sr. D. Amali Gimeno, ex Ministre d'Instrucció pública i Marina.

Excm. Sr. Duc de Tovar.

1. En aquesta llista no hi figuren els benemèrits protectors de Moyà.

Excm. Sr. D. Angel Ossorio.
Excm. Sr. D. Lluís Ferrer i Vidal.
Comendador D. Josep Pacini.
Il·lustre Sr. D. Francesc Cambó, diputat a Corts.
Il·lustre Sr. D. Leonci Soler i March, senador del Reialme.
Excm. Sr. D. Alexandre M.ª Pons.
Excm. Sr. D. Manuel Farguell.
D. Antònn Freixas (premis Pro Patria).
D. Ildefons Casanovas.
D. Antònn Viñes.
D. Albert Bernis.
Dña. María Gay de Zanatello, il·lustre artista.
D. Josep Arana.
Mr. Francisque Delmas, il·lustre artista de l'Opera de París.
D. Josep Ozcaziz.
D. Josep Espinar.
D. Miquel Carbonell.
D. Jaume Serra.

Cantares

Fueron mis esperanzas
como el almendro:
florecieron temprano,
cayeron presto.

*

Hasta en la leña del monte
existe la distinción:
una da flautas i santas
y otra sólo da carbón.

CALDERÓN DE LA BARCA

Trova campestre

¡Arbol, hermoso pilar
en donde el fruto madura:
tú das calor al hogar,
fresca sombra en la espesura,
y, al fin, en la sepultura,
caja donde reposar!

Eres emblema de amor,
símbolo de la virtud:
a las llanuras salud,
báculo a la senectud
y lanzas para el valor.

RAFAEL TORROMÉ

Grandiós Himne de l'Arbre Fruiter

compost per l'eminent mestre D. ENRIC MORERA i l'inoblidable poeta D. JOAN MARAGALL, escrit per a cantar-se en la Festa de l'Arbre Fruiter que celebrà la Vila de Moyà el 16 d'agost de 1905, executat per un nombrós chor del poble

Cantem plantant, plantem cantant,
que tot és vida.
Els bons plançons, amb uns bons cants,
fan més florida.
En terra l'hem clos.
Aul fes-t'hi ben gros!
Arbre, cuita, cuita!
Els cants són les flòs;
els fets són la fruita.
Donem-li el bon jorn.
Dancem-li a l'entorn.
Alçal aire, aire!
El seu bon retorn
no pot trigar gaire.

Ai, quina verdor!
Ai, quina abundor!
Miral miral miral
Tot ell és dolçor,
i el vent hi sospira.
Com ell, bons germans,
creixem forts i sans.
Pluja, sol, devalla!
Els xics se fan grans.
Amunt, jovenalla!
Cantem plantant, plantem cantant,
que tot és vida.
Els bons plançons, amb uns bons cants,
fan més florida.

Fragment d'un discurs del fundador de la Festa

L'obra nostra sols pot prosperar amb l'ajuda de tots, i no hem pas de donar per complerta la nostra missió fins que'l respecte als fruits dels altres no hagi entrat en el cor de tots els moianesos com un nou manament en les taules de la Llei Santa. Ni hem de donar la nostra tasca per finida fins que no vegem, en cada camp, almenys un arbret amorosament cuidat, i les muntanyes del col·legi i del Salgot rublertes d'arbres que embelleixin des de lluny la Vila nostra estimada.

REGLAMENT

de l'Associació d'Infants Protectors dels Arbres Fruiters en l'Il·lustre i Reial Vila de Moyà

I

Tots els nois de la vila s'uneixen en societat, *en diferents seccions*, prometen cuidar els arbrets que'ls siguin confiats.

II

Tindràn el dever de protegir-los perquè ningú els faci cap mal.

III

Sols es pot ésser de la societat des de l'edat de cinc anys fins a la de quinze.

IV

Cada secció tindrà a son càrrec els arbres dels seus carrers. Nomenarà un President, qui no podrà esser-ho durant més enllà d'un any.

Un individu de la barriada, nomenat per la Lliga per a la Defensa de l'Arbre Fruiter, serà son consultor.

V

El noi President tindrà el dever (una vegada cada mes durant l'hivern, i dues cada mes a l'estiu) ¹ de cridar quatre companys seus associats. Amb ells visitarà els arbres, i, sota la seva direcció i la seva responsabilitat, els prodigaràn la cura i el mirament necessaris per a llur major creixement.

VI

El noi President escollirà els seus associats, per a la cura dels arbres, per rigorosa tanda. Començant llavors per la primera casa de la banda dreta del carrer, acabaran per l'última; i,

1. El dia assenyalat per a la cura dels arbres podrà ésser, a l'hivern, el primer diumenge de cada mes, i el primer i el tercer diumenge durant l'estiu.

tornant a començar aleshores per l'última de l'esquerra, continuaran fins que hagin fet tot el torn del carrer.

VII

Els nois posaran gran esment en experimentar totes les evolucions dels arbrets, a fi que això pugui, el mateix temps, servir-los d'instrucció.

VIII

Si algún arbret cau en maluria o malaltia, aniran a consultar el cas an el senyor President de la Lliga per a la Defensa de l'Arbre fruiter.

IX

Les malures es combaten polvoritzant, sobre els arbres, determinades substancies que la Lliga procurarà a qui n'hi demani.

X

En el temps de la poda haurà de consultar-se a un expert de la Lliga abans de fer l'operació. Així mateix si un arbre hagués d'ésser empeltat.

XI

Si l'arbre està massa carregat de fruita, sàpiguen els nois associats que és precis treure'n una bona part, deixant-hi només la que l'arbre pot mantenir i a la qual pot donar vida sense perjudicar-se'n, altrament, la major part de les vegades, les fruites es neuleixen o cauen, o es podreixen, especialment tractant-se d'albercoquers i pruneres.

XII

Si l'arbre té la fruita que li pertoca llavors és més grossa i de millor gust.

XIII

Quan la fruita sigui madura, les primícies en seràn portades al senyor arcalde. L'altra que quedarà, amb el seu permís serà repartida entre els nois associats dels carrers respectius; fent, aquell dia, a l'entorn dels arbres, una gran Festa que es nomenarà *de la Victoria*, perquè gran victòria serà l'haver aconseguit que pels carrers, per les places i pels camps d'aquesta vila hi hagi, per a honra i bon nom seus, arbres respectats de tot-hom.

XIV

El dia de la Festa de la Victoria la Lliga, per a major lluiment de l'acte, donarà 25 pessetes a la societat de nois protectors que la celebri.

XV

Els associats, per qualsevulga dificultat o qüestió entre ells (lo qual esperem que no serà mai), o perquè algú hagués fet dany a un arbre o robat la fruita, tenen el dever de portar la queixa a la Lliga per a la Defensa de l'Arbre Fruiter perquè ella resolgui tots els casos, posi pau o faci castigar l'inculte autor de la malifeta.

XVI

El dia de la Festa de l'Arbre Fruiter, els nois associats hi assistiran; i, an els carrers que durant l'any, a judici d'una comissió composta dels mateixos nois (dos per cada carrer), hauràn tingut millor cura dels arbres, *se'ls repartiran*, segons els mèrits de cada un:

Un premi de 100 pessetes.

Un premi de 75 pessetes.

Un premi de 50 pessetes.

Un premi de 25 pessetes.

XVII

Aquests premis es nomenaràn *Pro Patria*, perquè aquest és el desig del benemèrit protector D. Antòn Freixas, el nom del qual sigui de nosaltres sempre alabat com a testimoni de gratitut.

La denominació d'aqueixos premis és ben apropiada, perquè vosaltres, nois, plantant i protegint els arbres, enriqueu i reconstruiu un trocet de Patria que sense els arbres no pot viure.

XVIII

Si veieu un mal moianès que prengui fruita d'un altre, digueu-li si li agradaria, an ell, que li prenguessin lo que és seu i li costa suors.

A Anglaterra, el noi que anés a robar fruita, a més del severíssim càstic que li imposarien les lleis d'aquell país, seria considerat com a deshonorat per a tota la vida, i els mateixos companys seus l'abandonarien per sempre.

XIX

Si algú us vol fer entendre que l'haver-hi els articles del Còdic Penal pels carrers és una vergonya, repliqueu-li que no sab lo que es diu : que també ho han fet a Alemanya, a França,

a Italia, i fins a Portugal, sempre que ho han cregut necessari per a l'educació dels ciutadans, perquè ningú manqui per ignorancia.

Aquells articles per les parets del poble són un títol de gloria per a nosaltres, que així mostrem, amb aquell exemple, lo que s'hauria de fer per tot Espanya. Lo vergonyós i deshonrós per a la nostra vila és que hi hagi qui oblidi aquells articles, tant criticats, i se l'hagi de perseguir per haver robat la fruita d'un altre : tant més ara, que la Lliga regala els arbres fruiters a qui en vulgui plantar.

XX

A vosaltres, noiets de Moyà, que demà sereu els homes d'aquesta terra, vos confiem aqueixa institució per defensa dels arbres fruiters, pel vostre bon viure i per honra d'aquesta vila.

FRANCISCO VIÑAS

Moyà, 16 d'agost de 1914.

TIP. L'AVENÇ, BARCELONA

Barcelona 28 Janer 1914

Honorable consoci:

Tenim la honor de invitar-vos a la conferència pública que nostre consoci Mr A. Barrie donarà di-lluns qui ve, dia 2 de Febrer a ires quarts de nou de la nit sobre

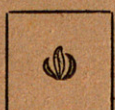
*Criterio de un wagneria-
no ante algunos de otros
varios wagnerianos.*

Dit acte tindrà lloc en lo Saló de descans de la «Sala Mozart» (annexa a nostra estada social) dels Srs. Cussó, S. F. H. A. la entrada de la qual es per lo carrer de la Canuda, núm. 31.

Vostre affm. S. S.

Lo Secretari,

F. Vilaseca

CRIDA QUE FA LO
CENTRE CATALÀ
ALS FILLS DE CATA-
LUNYA RESIDENTS
AL PARAGUAY ♦ ♦ ♦

CATALANS

UNS cuants fills de Catalunya ens avem acoblat novament per la tasca de constituí un Centre Catalá al Paraguai, y creyem vindreu am nosaltres tots els qu'en-care en vostre pit hi batega l'ànima de la nostre terra.

No portem altre mira, al cridarvos, que la d'enlairar nostre colectivitat, ferla gran y forta, agermanan-nos, perque entenem que ja sería arribada l'hora de deixar l'aisla-ment en que vivim, aislament que, com lo corc, ve mi-nant ja fa massa temps nostre esperit y que fa que si-guem mirats com a cosa sobrer...

Lo jorn del ressorgiment n'es arribat. Del passat res ne volem saber perque anem de cara al pervindre. No es pas nostre rassa d'una nissaga esquerpa, y perque no ho es, pocs o molts, lluitant am l'indiferencia enervadora, havem juntat nostre entusiasme y n'es nascut a la vida un Centre Catalá, que será, si volem, lo que deu ésser, un lloc d'esbars, de vida catalana.

No tenim pas, els iniciadors, la caboria de creures ni perfectes ni els millors del catalans de l'Assumpció, am pro sí ens creyem am prou empenta pera seguir endevant, fins a torça eixa indiferencia malaltissa en que ha vis-cut nostre colectivitat, eix isolament propi dels vensuts, perque ja may ha sigut feyna redemptora ni dels ca-talans, puig arreu ahont vos porti la lluyta per la vida la trobareu acoplada, fen llur obra de germanó, enlairant la vida, pensant y sentint am catalá.

Sols en la capital paraguaya donem els catalans eix trist contrast. Fem una vida rutinaria, petita, de poble gris. ¡Am quina llástima vos hareu trobat a voltas, passe-jant, am un estol de joves esma-perduts per eixos carrers, sense saber ahont guiar sos passos! ¡Cal dirho ben alt! No tenim un petit recort per Catalunya. No gaudim ni una guspira d'art, ni may a mitja nit sentireu una veu que vos recordi aquella terra nadihua. Y si no la sentim es perque no la conrehuem. Culpem-nos a tots d'eix aclapa-radora indiferencia. Y cal pensá que, qui mes tart, qui mes d'hora, tots vinguerem d'aquella regió neguitosa, que vessa a dolls vida intensa, que's mou y pensa com una Nació, que te fills plecars, que's rebull am vessadall d'idees y que no passa un jorn per ella que no siga un nou enaltiment al art, a la vida germinadora...

Es tart y la nit ve depressa. Prompte lo nou dia vin-drá y cal trovarnos previnguts pera gosar a ple Sol. Nos-tre Centre volem que siga, y ho será, lloc de festa. Si ens ajudeu, si vos sentiuh catalans, no trigarem pas gaire am constituí un Orfeó Catalá qu'ens fará gaudir aquellas cançons melangiosas que duhen lo dolç rumoreix de nos-tres rius, la quietut misteriosa del pla y la bravesa es-querpa d'aquellas montanyas qu'enclouen tantas llegendas... Y cal tenir en compte que no podriam pas dirnos catalans a ple pulmó si deixavem de fer sentir nostres cants, perque es prou sabut que lo catalá, en jorns de bonansa, ben poca cosa, es prou perque sos llabis modu-lin una cansó. ¡Y pobres pobles els que no tenen can-

sons que recullin son esperit, perque son pobles can-sats, erms per llur civilisació!

Junt am l'Orfeó volem conrehuá una Biblioteca, ben nostre, perque una llengüa que te prou prosistas y tants poetas que l'enalteixen y una branca tan xamosa y ferma com la del Teatre Catalá, deu ésser per tots ben vista, ja que are y sempre la tasca catalana per tot arreu es fer cultura.

Clar es que hi cab també, y deu ésser mirada com filla predilecte, una Agrupació d'Art Dramátic, am quina ajuda contem pera que nostres familias puguin assolir eixas vetllas que, ensemps l'art hi brilla, nostres com-panyas puguin trobarhi espargiment. Voldriam, per fi, que'l nostre Centre Catalá fos com la llar de las casas payrals dels nostres avis, ahont sempre n'hi cabia un mes a passar la vetlla, al escalf de germanó...

Altres iniciatives tenim esbossades que anirant sortint a mida les necessitats ho demanin.

Es aixís con somniem nostre Centre. Y dihem somniá perque fins que nostre mare realitat ve a desfernos las caborias que bullen per nostre pensa, la vida es devé un somni. Mes cal pensar, també, que las obras mes grans am que conta l'Humanitat, gestació han sigut dels somnia-dors. Am pro no creyem pas que nostre fatlera siga sor-tirse de la realitat al demanarvos l'almoyna de vostre cooperació a llur obra nostre, que será demá vostre. No portem pas passions petitas de cap mena, perque ni de-manem vots ni volem combatre ni enaltir cap partir ni per-sonalitat.

Havem pensat sempre en catalá quant hem tingut llurs reunions preparatorias pera donar vida a nostre Cen-tre, y no cal dir que'ls Reglaments y Estatuts respiren aquella Democracia y Autonomisme dels fills d'un poble gran y prou avansat.

Are toca als catalans residents a l'Assumpció fer sen-tir sa veu y agruparse al redós de la ensenya catalana de nostre Centre, pera ferlo gran. Nosaltres havem sem-brat la llevar que ja germina, y a fe de Deu que a conre-huarlo y posem tota la voluntad de que som capasos. Ens doldría l'ànima que nostre esforços caiguesin en la mes xorca indiferencia.

Are venen el jorns d'activitat. Els comensaments son prou afanyosos y la tasca a fer es molta.

¡Catalans de l'Assumpció! Si voleu ajudarnos, si vo-leu fer vida intensa, per vosaltres, per Catalunya y per nostre Centre, are es hora. ¡Ma a la feyna!

Vos saluda coralment

LO CONSELL ADMINISTRATIU PREVISORI

Serafi Marsal, *president*.—Joan Bro-sa, *vis-president*.—Francesc Pamies, *secretari*.—Santiago Puigbonet, *vis-secretari*.—Enric Clari, *Tresorer*.—Ramón Sol, *Bibliotecari*.—Josep Co-dina, Josep Dalman, Amadeu Gra-tacós, Ignasi Clariá, Francesc Car-tañá, *vocals*.

**Fou fundat lo dia
22 de Novembre
del any 1914 en
l'Assumpció,
capital del
Paraguay,
carrer
Ayolas
n.º 65
I.ª**

Es reben propostes per soci en nostre domicili social, carrer
d'Ayolas, 65, y a nom del Secretari del CENTRE CATALÀ

88 CERTAMEN CIENTIFICO-LITERARI
ORGANITZAT PER L' ATENEU IGUALADI
DE LA CLASSE OBRERA AMB MOTIU
DE LA CELEBRACIÓ DE LES BODES D' OR
DE LA SEVA FUNDACIÓ. 88 88 88 88 88 88

✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ PREMIS ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦ ✦

I. FLOR NATURAL.—Premi d' honor i cortesia, que serà adjudicat a la millor poesia que 's presenti a concurs. El qui ne sia guanyador deurà fer-ne ofrena a una dama ó damisela de la seva elecció, la qual serà proclamada *Reina de la Festa*.

II. PREMI DE SA MAGESTAT EL REI D. ALFONS XIII.—UNA COL·LECCIÓ COMPLETA DE LÁMINES DE LA CALCOGRAFÍA NACIONAL, al millor treball que desenrotlli el tema: «La mutualidad para el seguro de obreros en paro forzoso.»

III. PREMI DE L' ATENEU IGUALADÍ DE LA CLASSE OBRERA.—DUES CENTES CINQUANTA PESSETES, al millor treball sobre el tema: «Sistema pedagògic mes adequat per a implantar a les escoles de l'Ateneu»

IV. PREMI DE L' EXM. SR. D. JOSEP SANCHEZ GUERRA, *Ministre de Governació*.—UN OBJECTE D' ART, al millor treball sobre 'l tema: «Casas baratas. Ventajas positivas de su construcción para la clase obrera»

V. PREMI DE L' EXM. SR. D. MANUEL ANDRADE, *Governador Civil de la provincia de Barcelona*.—UN OBJECTE D' ART, al millor treball sobre 'l tema: «Misión social del Obrero.»

VI. PREMI DEL MLT.IL-LTRE. AJUNTAMENT D'AQUESTA CIUTAT.—CENT PESSETES, a la millor disertació sobre la «Missió del Municipi respecte la cultura popular.»

VII. PREMI DE L' EXMA. DIPUTACIÓ PROVINCIAL DE BARCELONA.—A la millor composició en vers o en prosa de tema lliure.

VIII. PREMI DE D. MANUEL GONZALEZ VILART, *Diputat a Corts per aquest Districte*.—UN OBJECTE D' ART, al millor treball sobre 'l tema: «Passat, present i pervindre de l' Ateneu Igualadí de la classe obrera.»

IX. PREMI DELS SRS. D. JOSEP QUERALT, D. FRANCESC RAFOLS I D. ISIDRE RIUS, *Diputats provincials*.—UN OBJECTE D' ART, al millor treball en vers o en prosa de tema lliure.

X. PREMI DELS GERMANS JAUME I ARTUR GARCIA FOSSAS.—CINC CENTES PESSETES, al millor treball sobre el tema: «Projecte d' ensenyances per a l' Ateneu, com a institució social de cultura i com a futura universitat popular, d' acord amb son caràcter constantment neutral i en harmonia amb les necessitats i progrés de Igualada, i al seu avenç industrial. Medis per a la seva implantació i sosteniment.»

XI. PREMI DE LA SOCIETAT PROTECTORA D' ANIMALS I PLANTES DE CATALUNYA.—VINTICINC PESSETES, MEDALLA D' OR I DIPLOMA DE MÉRIT, al treball, en prosa o en vers, que millor expressi les excel·lències, beneficis morals i materials que reporta el bon tracte i protecció als animals.

XII. IDEM IDEM.—ALTRE DIPLOMA DE MÉRIT, al millor treball que en les mateixes condicions expressades en l' anterior premi, sigui dedicat als arbres.

XIII. PREMI DEL CELEBRAT PINTOR IGUALADÍ D. GASPAR CAMPS.—UN OBJECTE D' ART. Tema lliure.

XIV. PREMI DEL CENTRE GREMIAL.—UN OBJECTE D' ART, al millor treball sobre 'l tema: «La cultura ante los gremios.»

XV. PREMI DE L' «ORFEÓ DEL NOYA».—CENT PESSETES, a l' autor de la millor composició inèdita per a chor mixte, i

ACCÉSIT DE CINQUANTA PESSETES a la composició que 'n sigui mereixedora.

XVI. PREMI DE D. JOAN SERRA I MERCADER.—CENT PESSETES,

al millor himne escolar, amb lletra catalana que 's deixa al lliure albir del compositor, propi per a esser cantat en les escoles de l'Ateneu.

XVII. PREMI DE D. JOAN BAS I JORDI.—UN EXEMPLAR DE LA «HISTORIA D' IGUALADA» al millor treball presentat per un noi o noia menors de 17 anys, glosant una pàgina d' historia d' aquesta ciutat.

XVIII. IDEM IDEM.—UN ALTRE EXEMPLAR DE LA «HISTORIA D' IGUALADA» al nen o nena que millor desenrotlli: «Una costúm infantil igualadina.»

NOTES

Les condicions relatives a la remesa de treballs son les acostumades i consagrades per l' us en aquesta mena de festes.

Tots els treballs podran esser escrits en català o en castellà, i deurán remetre's a la Secretaria de l' Ateneu Igualadí de la classe obrera, per tot el dia 10 d' Agost vinent.

Les composicions musicals deurán estar en poder del Secretari, abans del dia 1.er de Juliol, per a procedir al fallo seguidament, a l' objecte de que la que se li adjudiqui el premi de l' «Orfeó del Noya» pugui esser executada pel propi «Orfeó» el dia de la Festa.

Les obres no premiades se retornarán a llurs autors durant els tres mesos següents a la celebració de la Festa, mitjançant la presentació del lema i els sis primers compassos.

En el cas de no presentar-se composició mereixedora del premi segons el tema proposat, el Jurat pot adjudicar-lo a la que al seu judici en sigui mereixedora.

L' acte del repartiment de premis se celebrarà el 25 d' Agost vinent, Festa Major d' Igualada.

Formen el Jurat calificador dels treballs literaris:

Don Pere Corominas, president; don Frederic Rahola; donya Carme Karr; don Wifred Coroleu; don Cebrià de Montoliu i don Francisco de P. Bedós, vocals; Manuel Gomis secretari.

Formen el Jurat calificador dels treballs musicals:

Don Antoni Nicolau; don Enric Morera i don Lluís Millet.

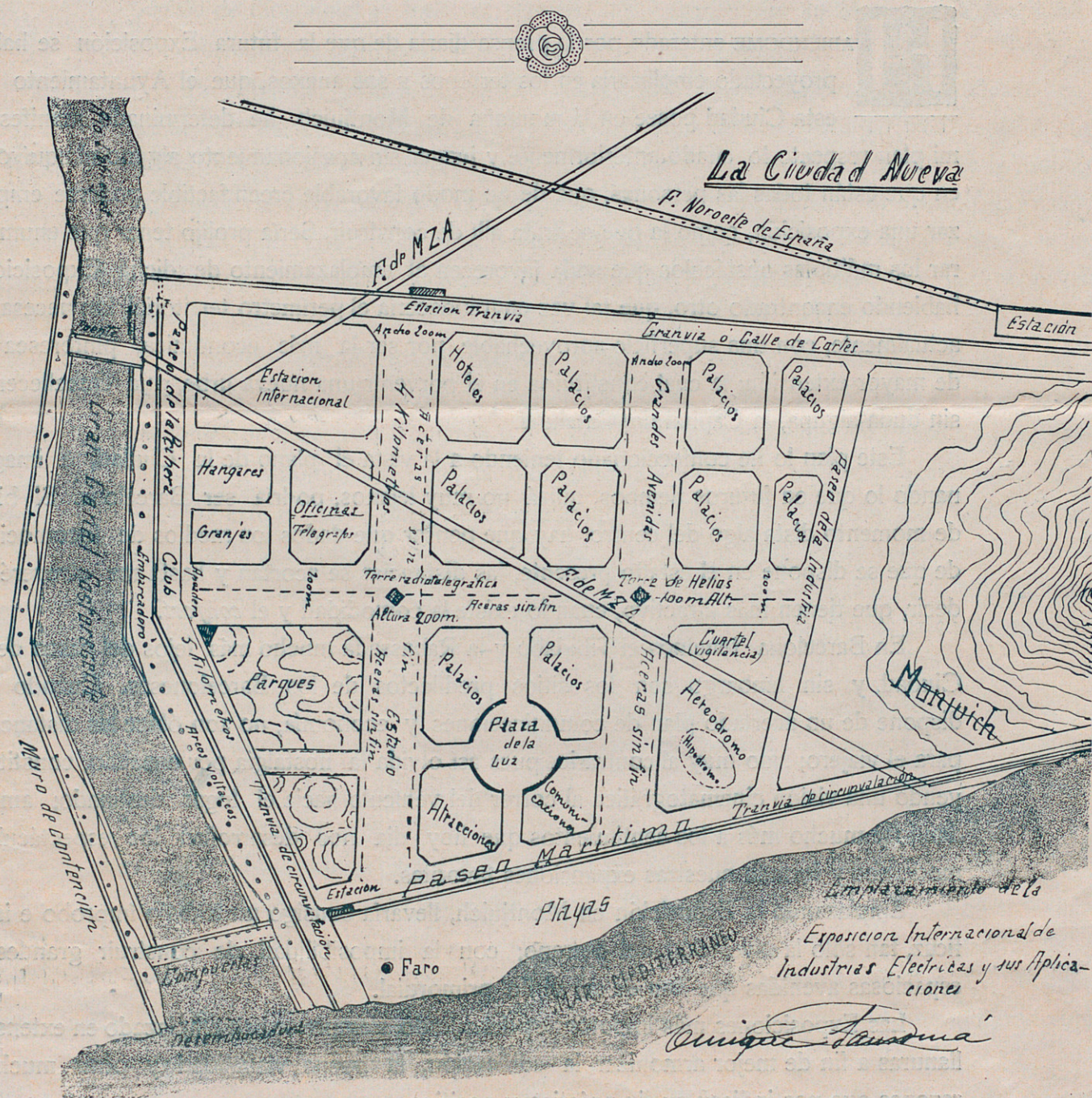
Igualada, 15 de Maig de 1914.

MEMORIA

de un proyecto para el emplazamiento de la

Exposición de Industrias Eléctricas y sus Aplicaciones

que se ha de celebrar en Barcelona

Sr. Presidente de la Comisión Ejecutiva
de la Exposición de Industrias Eléctricas

HABIÉNDOME enterado por la prensa diaria de que la futura Exposición se había proyectado emplazarla en los terrenos y sus anexos, que el Ayuntamiento de esta Ciudad posee en la montaña de Montjuich, he determinado manifestar mi plan respecto lo citado anteriormente y juzgar sin apasionamiento alguno el equívoco en que están todas las personas, que de un modo favorable creen factible poderse emplazar una exposición, como la que se trata allí de construir. Sería prolijo tener que enumerar los múltiples obstáculos que nada favorecen al emplazamiento de dicha Exposición; habiendo encontrado otro, que tal vez engrandecería el perímetro territorial, tan necesario actualmente, con una superficie aprovechable por ser la más económica, pintoresca y de mayor extensión; la cual constituiría en el porvenir una nueva urbe, que embellecería, sin duda alguna, la Capital de Cataluña.

Este plan lo he confeccionado teniendo a la vista el plano de la Ciudad, e imaginando lo que en futuros tiempos, quizá no muy lejanos, podría ser Barcelona. Si bien de momento dista algo del centro, hay que pensar que dados los medios de locomoción de que se dispone en el estado presente, las distancias se acortan y hasta me atreveré a decir, que tienen más atractivo, cuando existe la comodidad y el *comfort*.

En Barcelona tenemos el Tibidabo y la Rabassada mucho más lejos del casco de la Ciudad, y sin embargo son los sitios predilectos de los Barceloneses. Cuando se dispone de un acertado plan de comunicaciones y economía, no son óbice las distancias para el viajero; sino muy al contrario, pues así olvida la nostalgia por ensalmo, constituyendo una visión cinematográfica al correr del vehículo hacia el lugar destinado; amoldándose mucho más a los sentimientos que hoy día nos desarrollan los espectáculos modernos y forman nuestras expansiones favoritas.

Emplazando la Exposición en Montjuich, llevaría consigo un trabajo ímprobo e ineficaz, tan sólo la nivelación del terreno; con la imposibilidad de construir grandes y espaciosas avenidas que han de ser el fin primordial.

Las Exposiciones más importantes del mundo, siempre se han emplazado en extensas llanuras a fin de mejor armonizar la edificación, la buena visualidad y otras muchas razones que nos indican su fin práctico y positivo.

Barcelona necesita extenderse hacia una llanura como la del Llobregat y formar una zona edificable, que a la vez servirían de base los grandes palacios de la Exposición de Industrias Eléctricas.

Por la parte del Besós, ya tiene tendencia a unirse con Badalona, debido al incremento fabril y manufacturero de ambas Ciudades, por lo que dentro de algunos años se confundirán, juntándose las barriadas de San Andrés, San Martín y San Adrián; constituyendo una ciudad fabril de las más importantes del mundo.

Por estas razones expuestas comprendo que la más indicada es la zona del Llobregat y así coadyuvamos a lo indicado por el plano Sardá, ya que Barcelona está destinada a llegar a ambos ríos que la ciñen; contando, desde luego, con la mejora de agregar el pueblo de Hospitalet y todo el término que comprende la Marina, las barriadas de Coll-blanch y la Torrassa.

Prolongando la Calle de Cortes hasta el Río Llobregat, como está indicado en el plano, el Paseo de Colón enlazando con la carretera de Casa Antúnez, por frente el Hipódromo hasta el mencionado Río, que sería el gran Paseo Marítimo; la calle de la Industria, espaciosa vía moderna y por la parte izquierda de la orilla del Río, el anchuroso Paseo de la Ribera, que cerraría este gran trapecio, tendríamos en su interior una extensa llanura, donde se emplazaría la Exposición con el título de *La Ciudad Nueva*, que, para el porvenir, sería un lugar de esparcimiento para la populosa urbe Barcelonesa.

Entonces gozaríamos del placer y utilidad de contemplar anchurosas avenidas de doscientos metros, que, aunque parecen excesivas, no lo son; divididas en dos grandes secciones de derecha e izquierda y a la vez cada una subdivida para paso a los vehículos de arrastre, automóviles, tranvías, motocicletas y bicicletas, peatones, aceras, etc., etc.

De este modo se disminuiría el tránsito por los exiguos paseos, que tantas víctimas ocasiona la acumulación de vehículos, que, por el prurito de llevar vertiginosas velocidades, transitan por ellos. Entonces se fomentaría mucho más el sport y tendría nuevos adeptos que se abstienen por el peligro que les ofrecen los pocos con que cuenta la Ciudad.

En esta Exposición a más de los palacios y edificios necesarios para su instalación, como se dispondría de tanta extensión superficial, contaría con los siguientes elementos para su mejor éxito y atractivo:

- a. Un espacioso aereódromo para fiestas de aviación.
- b. Un canal, que sería el Río Llobregat, con resistentes muros en ambas orillas de dos metros sobre el nivel ordinario, y cerca de su desembocadura una presa con sus correspondientes compuertas.
- c. Locales para Casinos, Teatros, Cines panorámicos, únicos en Barcelona, Clubs de natación, regatas y embarcaciones de recreo que continuamente podrían surcar dicho canal.
- d. De noche ambas orillas estarían iluminadas por una doble hilera de potentes

focos eléctricos, que formarían el gran Canal Fosforecente, que sería de un aspecto fantasmagórico y constituiría el mejor atractivo de Barcelona.

e. Esta gran balsa o canal tendría la doble ventaja de servir de depósito de agua a los usos diversos de la Exposición, pues difícilmente se encontrará un medio más sencillo y económico para surtirse del agua necesaria.

f. Las frondosas salcedas del Rio se aprovecharían para la construcción de Parques naturales primeros en Barcelona.

g. Tranvías de circulación pasando por la calle de Cortes en toda su extensión, luego el Paseo de la Ribera y Paseo Marítimo, hasta enlazar con el de casa Antúnez; con sus correspondientes estaciones y apeaderos intermedios.

h. En las alamedas habría establecidas aceras sin-fin para transportar comodamente los visitantes a los diversos palacios e instalaciones de la Exposición.

i. Cerca de la bifurcación del Prat se construiría la Monumental Estación Internacional para viajeros y en sus alrededores espaciosos hoteles, garages, etc.

j. Grandes plazas para celebrar fiestas solemnes, como la de la Luz, del Carroussel, del Sport, Estadio, etc., etc.

k. Cuarteles para la vigilancia y personal empleado en la Exposición.

l. Atracciones mundiales que ocuparían un kilómetro cuadrado.

ll. Monumentales torres de recreo, sport y científicas, como la Radiotelegráfica, la Panorámica, la Optica, la de Helios, etc.

Mucha más extensa podría ser la presente memoria, pero considero que junto con el sencillo-croquis plano dan de momento una ligera idea de la gran Exposición que llevaría una nueva faz de vida moderna a Barcelona, de la que saldrían beneficiados los intereses, tanto morales como materiales de la misma, con la particularidad de que en conjunto sería una novedad indescriptible para todos los que tuvieran la suerte de visitarla.

Solamente ruego a la Comisión, a quienes se ha confiado llevar a cabo tan magno proyecto, a que medite serenamente y exponga a la Ciudad este plan, que aunque también tiene sus asperezas, son insignificantes comparadas con otras que se podrán presentar de construirla en otro sitio, puesto que en Barcelona no existen lugares más apropiados como el que expongo en el transcurso de esta memoria descriptiva.

Tan pronto como supe por la prensa que se susurraba dentro del seno de la Comisión ejecutiva de la Exposición, de que probablemente se emplazaría en Montjuich, entonces me sugirió la presente idea, que humildemente expongo a esta respetable Comisión y a su digno Presidente, en Barcelona a diez de Mayo de mil novecientos catorce.

Enrique Sanromá